

tricina disposat a engolir-se'l abans de caure en mans dels seus enemics. Els anglesos no li han perdonat mai l'haver-los privat de fer-se amos dels Dardanel·ls i li han creat sempre tants conflictes com han pogut, unes vegades pagant exèrcits estrangers com el de Grècia i d'altres, provocant sublevacions interiors com la dels Drusos. Per tal de combatre'l adhuc empraren la difamació; recordem com en una reunió de la Societat de les Nacions, en tractar-se de la qüestió de Turquia, llavors encara en plena guerra civil, Painlavé, represen-

tant francès, exposà la conveniència d'entaular negociacions amb Mustafà Kemal, a el que Balfour, representant anglès va replicar: «Oblida el Sr. Painlavé que Mustafà Kemal no és altra cosa que un bandit? Cal dir també com Kemal els ha pagat amb la mateixa moneda i en ocasió de negociació determinada qüestió un diplomàtic anglès li demanà: «Quin serà el tractament que donareu als anglesos?, al qual va contestar-li: El mateix que els anglesos donin als turcs.

MIGUEL VILAGINÉS

UNA ESTONA D'HUMOR

UNA PLANXA

El fet que vaig a relatar-vos és rigorosament històric. Li va passar a un bon amic meu allà pels temps vergonyosos de la dictadura primoriverista.

Per aquells dies, si la memòria no em falla, a Itàlia hi va haver un atemptat contra els seus sobirans, cinc minuts abans que arribessin a una església, va esclatar una bomba.

Naturalment, la policia va posar-se a actuar tot seguit. Segons confidències, es sospitava que l'autor o autors, tenien relació amb elements d'acció de Barcelona, i la bòfia monàrquica d'aquí es movilitzà immediatament coadjuvant a l'aclariment de l'afer terrorista.

L'esmentat amic, treballava a Manresa a una fàbrica de teixits, i per aquells dies, en dita fàbrica va estar a punt d'esclatar un seriós conflicte motivat per la incorrecta actuació d'un dels contramestres, que tractava despòticament els obrers que tenia a les seves ordres.

En aquell temps, però, un conflicte no hauria tingut gaires probabilitats d'èxit per motius obvis d'explicar; i els obrers, amb molt d'encert acordaren enviar un emissari a Barcelona a entrevistar-se amb els dirigents de l'associació dels contramestres «El Ràdium», per veure si fóra possible que l'esmentat contramestre fos substituït del càrrec.

Varen delegar al meu amic, per la missió de referència, per ésser ell el més indicat per motius de facilitat d'expressió que tenia, i a més perquè era un dels que més protestava contra la tirànica conducta d'aquell brètol que abusava de la privilegiada situació que gaudia entre els treballadors de l'esmentada fàbrica.

Doncs, bé; ve-li aquí que el meu amic, convençut de la importància de la missió que li encarregaren els companys, s'apressà a complir l'encàrrec de la millor manera possible, procurant abans que tot l'arranjament personal, vestint-se amb la roba de les grans solennitats. Els vestit nou, flamant de les festes, el capell negre d'aes amples que li donava un aire d'esmolet en dia festiu, i unes ulleres de color per a guardar-se els ulls dels raigs solars.

Tot plegat feia l'efecte més aviat d'un home que no està acostumat a anar mudat, i els seus moviments eren embarassats i poc espontanis, fent la impressió d'una persona vestida amb roba d'altri, i la seva figura més aviat era ridícula que sospitosa.

Va complir el mandat dels seus companys de la millor manera que sabé, amb un resultat bastant falaguer; i després de realitzar algunes compres i encàrrecs de família es disposà a retornar a Manresa.

Pel camí, mentre es dirigia a l'estació, li semblà que un individu d'aspecte sospitós li seguia els passos. El nostre home, no parà esment en aquest detall, prou atrafegat anava amb el reguitzell de paquets i embalum que portava.

En ésser a l'estació, notà que el fulano de referència entrava a l'andana sense haver passat per la guixeta, detall aquest que li demostrà a bastament al nostre amic, que se les havia amb un de la secreta.

Aquest descobriment, però, no l'inquietà ni poc ni gens; solament l'estranjà de veure's seguit per la bòfia.

Així que fou al vagó, i hagué col·locat l'equipatge sota el seient, entrà al seu departament una noia d'aspecte senzill amb un gros cistell al braç, que el col·locà al costat dels paquets del nostre amic.

Poc abans d'arrencar el tren, arribà

aquell fulano d'aspecte sospitós donant empentes a la gent i molestant a tothom perquè li fessin lloc, fins que aconseguí entaforar-se enfront del nostre amic, que ja començava a intrigar-lo aquell pinta.

No feia gaire estona que el tren corria per les afores, devorant quilòmetres i més quilòmetres, per entre els camps curulls d'espigues d'or i vinyes ubèrrimes de verdor, que el desconegut començà a donar mostres d'impaciència per entrar en conversa amb el nostre amic, fent comentaris del temps, de la calor, de la collita del blat, en fi, de coses intrascendents i vulgars, fins que s'atreví a interrogar-lo.

— Que aneu molt lluny? — li digué.
— A Manresa.
— Aneu molt carregat!...
— Regular...
— Que sou de Barcelona?
— No.
— Trebal·leu a Manresa?
— Sí.

Aquests monosíl·labs del nostre amic, encara intrigaren més al desconegut, que no es decidia a fer preguntes més importants davant el mutisme calculat del seu company de viatge, que només deia el que li convenia dir.

En arribar a la propera estació, aquell fulano, s'aixecà i baixà del tren. Al cap de breus minuts, pujà un altre pinta que d'un hora lluny se li veia que també era de la bòfia. Portava un bastó més que regular, vestia un vestit negre, cenyit, es cobria amb un barret fort i usava bigoti sistema Kaiser; en fi: el tipus clàssic del policia monàrquic espanyol.

Així que entrà al vagó, s'acarà amb el nostre amic i li digué malcarat i sense gaires compliments i amb accent andalús, que el remarcava com si arrossegues les paraules:

— ¿Qué lleva Vd. aquí?
— Tres o quatre paquets...
— ¿Qué hay en los paquetes?
— Frioleres per a casa... Res d'importància!...

— ¿Nada de vaguedades!... Concrete...
— ¿Digué aixecant la veu i cridant l'atenció dels altres passatgers que s'havien congregat encuriosits a l'entorn dels nostres personatges. En tant, aquella noia del cistell no se sap si per temor a l'escena que es representava o per quin motiu, el cas és que s'apartà a un altre departament del vagó.

— ¿Lleva Vd. documentos? — interrogà el del garrot.
— Sí, senyor. — Li digué mostrant-li la cédula.

— Este documento no es legal.
— Com que no?
— No señor, le falta la firma del interesado. (Espectació del públic).
— Vinga home, vinga; això no te cap importància... A més, amb tot això, vostè qui és?

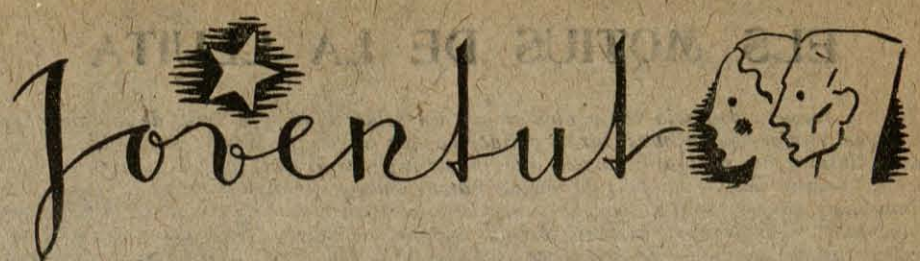
— ¿Soy autoridad? — li digué el del garrot mostrant-li la placa que portava rera la solapa de l'americana.

— ¿Que lleva en este cesto?
— Jo, res... No es meu aquest cistell.
— ¿De quién es?
— Que m'explica a mi!...

— ¿De quién es este cesto? — interrogà als altres passatgers. Tothom arronçà les spatlles. Creix l'expectació entre el públic.

— Vamos a ver... ¿Qué es lo que lleva dentro?

— A mi m'ho diu?
— Sí, hombre, a usted... Que parece un alontao...

ERASME DE ROTTERDAM

Per LLUM VALLS

Aquesta figura que destaca en l'Edat Moderna amb ratlles fortes i ben acusades és reconegut arreu com un precursor de la Reforma; com un crític implacable de l'església catòlica que vivia un dels moments més corromputs de la seva història. Efectivament, Erasme, molt superior a la nícia de la filosofia escolàstica, precisament amb el posat de superioritat que li correspon, sap i pot senyalar una a una les nombroses falles d'un estament social demoralitzat. I en tot moment ho fa. La tònica que domina en la seva posició de crític, és una imparcialitat que neix precisament de la seva posició enlairada, i una manca de passió que patentitza el seu menyspreu per als que se senten ben enquadrats dins la desorganització i la corrupció d'aquella societat brillant.

I la seva obra, la seva tasca li mereixen molts enemics. És lògic. L'església catòlica topa amb l'esperit que va assenyalant les seves equivocacions; la personalitat massa destacada que no pot anul·lar que va desvetllant en algunes persones el recel; que l'impossibilita, en fi, per a realitzar amb tota tranquil·litat la seva obra.

Com tots aquells que han sabut desvetllar per les seves qualitats l'admiració entre els que l'envolten, Erasme també té amics, homes lliures de prejudicis que proclamen el prestigi del geni i difonen les seves justes observacions. Són aquests, els que el lliuren d'aquells, que no s'haurien contentat a sentir per l'humanista fill de Rotterdam una simple rancúnia, sinó que haurien manifestat el seu odi — odi intens — en actes de represió, fruit de la seva reacció violenta, en altres circumstàncies. Però, ni el papa mateix, pot acarar-se amb Erasme. Llegint la seva biografia, trobem la relació de diverses amenaces que una darrera l'altra, arribaren fins a ell — amenaces que aviat haurien estat una veritat si el seu prestigi no l'hagués salvat.

Existia, però, l'odi. Odi impotent per a manifestar-se i per això més intens.

L'anomenada capital del món cristià continua la seva obra. Esplendor enlluernador, que amaga passions vils, intrigues, odis, crims; l'esclat magnífic d'un art que dissimula, però no oculta per complet tota la desaprensió d'unes ànimes àvides de goig, de plaer, llançades a un corrent que no es pot aturar. Exhibicions de tropes «invencibles», guerres il·lògiques i una injustícia social enorme; pobles que ploren llur misèria, la incomprensió que va ofegant joves i sarrains...

En Alemanya neix un instant de protesta contra aquest estat de coses. L'in-

cia Luter l'any 1517. Provoca fets com la guerra dels camperols. En arribar al poble, però, és un nou instrument de la política dels poderosos.

Europa apassionada es divideix en dos bàndols poderosos que es destrocen mútuament. La sang torna a córrer, el poble a sofrir i els prínceps a mercadejar, a disputar-se aquella terra damunt la qual no tenen cap dret.

Zuinglio, Calvino, Luter, encapçalen un bàndol. Figures fosques, fanàtiques arrossegades per la incomprensió, que proclama Miquel Servet...

Pau III, Carles V, comanen l'altre. Maquiavelisme damunt una aparent bona fe, odís i rancúnies que fermenten.

I enmig d'ambdós bàndols Erasme eternament irònic, continua la seva obra. Titllant la corrupció dels uns, el fanatisme que tanca els ulls dels altres. Desfent equívocs, ell no és precursor del protestantisme, aquest l'ataca, tampoc catòlic, és la lògica, la justícia.

I en la lluita aferrissada uns i altres es giren per a ferir, per a combatre l'enemic comú: la raó.

Aquest és un dels moments més transcendents de la nostra història. És l'eterna representació de les lluites humanes, que en aquest moment fixa bé els papers. És el que gairebé podríem qualificar de retrat del moment actual.

L'opressió encarnada en el feixisme, es debat per a ensenyorir-se del món. Contra la seva posició troba decidida i ardida la democràcia que li barra el pas i que la denuncia al món conscient perquè aquest el combati. El feix, no suporta aquesta intrmissió en els seus dissenys i treballa per a anul·lar aquesta democràcia que és massa forta, massa poderosa per a poder desaparèixer senzillament.

Neix un moment de regressió a l'estabilitat necessària. Els que el meuen, són també fanàtics que vacillen i es barallen entre si com ho feren un dia Calvino i Luter. És més, com un dia ho feia la Reforma, afavoreixen els dissenys de certs elements. La democràcia continua la seva obra. Els seus mots són acceptats tan malament en un camp com en l'altre. Cada un la creu còmplice de l'enemic. Ella, però, continua encarnant la raó.

La Història ha sabut jutjar a Erasme. Ha apreciat la seva tasca com corresponia.

Catalunya, llar de la democràcia, confia en el demà. Espera ésser jutjada com li correspon. En conseqüència no claudicarà ni al feix ni als que tot combatint-lo l'estant afavorint.

— Jo no el toco aquest cistell... Ni m'interessa...

— ¿Cómo que no? ¿Yo se lo mandó? — A mi que m'ha de manar vostè?... Com que no és meu, no n'haig de fer-ne res...

— Eso es lo que vamos a ver en seguida... I agafant el cistell, davant l'expectació de tota aquella colla de badoes, el destapà, mostrant-se a la vista de tothom unes peces de roba tacades de sang. Un Oh!!!... de sorpresa s'escapà de totes les boques. El policia quedà mirant-se de fit a fit al nostre amic com interrogant-lo amb la mirada del significat de la troballa. Per fi, li digué recalcant les paraules:

— ¿Tampoco sabe, lo que significan estas manchas?

— Li torno a repetir que el cistell no és meu i mal sabré el que això significa.

— ¿Continúa Vd. negando por sistema, eh?... Pero no le valdrá... Ya haremos que cante y cantará...

— Vostè està en un error... Jo no tinc res a veure amb el cistell, ni sóc el que vostè es pensa.

— Eso ya lo demostrará a la comisaria. Sígueme.

L'expectació puja al roig viu, entre la concurrència, que veia en el nostre amic qui sap què de monstruós embolcallat de misteri. S'insinuà un moviment de repugnància en els que estaven més a la vora, a l'ensens que d'admiració per la sagacitat del policia.

Ja anava a protestar el nostre amic de l'atropell que se'l feia objecte, quan veu's aquí que es presentà en escena la noia del cistell, que fins allavors no havia dit aquesta boca és meua, reclamant-lo, al·legant que era d'ella, i per demostrar-ho digué que era carfissera i que al fons del cistell hi portava els ganivets de l'ofici.

Aquesta aparició provocà una riallada general, que deixà escorregut al èmul de Sherlock Holmes, i amb un pam de nas a tota aquella colla de badoes que ja es creien tenir davant seu al protagonista d'un crim sensacional.

RA-MA-TA